

De aardse gaven van wijn en water

Is het spelen op buitenissige plekken als een autosloperij of een gewezen fabriekshal meer dan een gimmick? Of heeft het ook in artistiek opzicht zin? Han Geurts bezocht twee voorstellingen van de Nederlandse theatergroep Hollandia.

Theatergroep Hollandia zoekt haar speelplekken doelbewust in de provincie. Artistiek leider Johan Simons is wars van aplomb en dikdoenerij en mijdt daarom de cultuurpaleizen en de centra voor hogere toneelkunst. *Leonce en Lena* zie ik in Hoorn (Noordholland) in een onttafelde fabriekshal. We lopen door een lege ruimte met hier en daar wat hopen oud metaal die zijn aangelicht met toneelspots. Vervolgens komen we in een afgescheiden gedeelte waar de voorstelling zich zal afspelen.

Vlak voor de tribune langs is een diepe loopgraaf uitgegraven tot in het grondwater. Daarachter ligt een plankier waarop de hofhouding vertoef van het minikoninkrijke uit Buchners toneelstuk. Links en rechts vormen hopen zand de grenzen van het grondgebied. Onder in de geul staat een vazal met de voeten diep in de modder. Deze declameert het dagprogramma en benadrukt op die manier dat er in dit lompenkoninkrijke niets te beleven is. Later leest de vazal vanuit de baggerbrei uit een kookboek de bereidingswijze van forel voor, terwijl op het

Gelukkige Dagen, Hollandia / Ben Van Duin

plankier een poedelnaakte minister een blikje vis in tomatensaus verorbert.

Diepgewortelde aardsheid

De ruimte vertelt eigenlijk alles over de werkwijze van Johan Simons. Het is duidelijk dat deze voorstelling in een schouwburgzaal niet dezelfde zintuiglijke werking zal hebben (merkwaardigerwijs en jammer genoeg is de voorstelling in België alleen in theaters te zien). Tegelijkertijd is *Leonce en Lena* geen locatie-theater in de zin van dankbaar gebruik maken van de atmosfeer van de locatie. De ruimte is immers door de groep zo ingrijpend veranderd dat het er nauwelijks nog toe doet dat we ons in een gewezen fabriekshal bevinden. Wat Hollandia op de locatie aantrof is gebruikt als bouw-materiaal en niet als ruimtelijke gegevenheid. Terecht, zou ik willen zeggen. Het resultaat is een diepgewortelde aardsheid die je de neiging geeft je neus te gebruiken, te gaan ruiken. Maar die aardsheid is geen toeval. Ze is bewust vormgegeven, ze is een cultuurprodukt.

Johan Simons heeft ook voor zijn attributen aardse varianten gezocht. De dronkelap uit het toneelstuk zet niet simpelweg een fles wijn aan de mond. Hij giet de wijn uit een kartonnen pak in een emmer water en maakt die vervolgens met veel knoeien soldaat. Het is bijna mythisch, als een anti-ritueel van de zuivering. Die combinatie van natuurlijk en onnatuurlijk doet soms ook postmodernistisch aan. Zoals bij de kleding van Lena die door de tuin gaat wandelen: een bosje klimop om haar dijen en een opgezette vredesduif om haar naakte boezem te bedekken, niet te vergeten die opgeplakte lach op haar gezicht.

Buchners toneeltekst ademt de geest van de romantiek, van het Diepe Voelen, maar gaat hier vooral tegenin. De cynische ondertoon van *Leonce en Lena* is door Hollandia omgezet in een slepende, bijzonder trage wijze van spreken die echter tegelijkertijd vol bizar, overdreven pathos is. Dat lijkt op het eerste gezicht de tekst weinig recht te doen maar het tegendeel is het geval. Wie spreekt, hoort immers zichzelf denken. En van dit eigen (doem)denken zijn de meeste personages volledig vervuld, vandaar hun merkwaardige vervoering.

De personages lopen bovendien over van verveling: verveling als noodlot maar ook als genot. Ze zijn verstrikt in de klauwen van een nihilistische relativerings-